
HEGYVIDÉKI IGEHIRDETÉSEK

IRGALMASSÁG ÉS IGAZSÁG

Példabeszédek 3,3

2017. AUGUSZTUS 20.



IGEHIRDETŐ: SZABÓ ISTVÁN

Lekció: János evangéliuma 2,13-25

Imádkozunk: Mennyei Atyánk a mi Urunk Jézus Krisztusunk által, áldunk, magasztalunk és dicsőítünk Téged ezen a napunkon, a szent istentisztelet napján és nemzetünk ünnepnapját. Magasztalunk, hogy megtartottál bennünket, áldásaidat bőséggel kitöltötted ránk, megáldottad a magvetőnek és az aratónak a munkáját, és megáldottál az életrevalóval. Köszönjük gondviselő hűségedet, irgalmadat és szeretetedet. De kiváltképpen azt köszönjük, hogy ezen a mai napon is azt akarod, hogy szívünket Hozzád emeljük, hogy Rád tekintsünk, Benned bízunk, szeretetedben meglássuk a mi Krisztusunkat, akit érettünk adtál, hogy általa bűnbocsánatot, feltámadást és örök életet nyerjünk. Ezért is töredelemmel megvalljuk minden vétkünket, kimondjuk, és Előtted nem titkoljuk: méltatlanok vagyunk áldásaidra, hűségedre, gondviselésedre és kegyelmedre. Egyedül csak a mi Jézus Krisztusunk érdeméért tudjuk kérni: töröld el minden vétkünket, bűnünket, oldozd fel bennünket terheink alól, ébressz szívünkben élő hitet, alapozd meg igaz reménységünket, és taníts meg szeretetben élni és járni. Hisszük, mennyei Atyánk, hogy úgy lesz teljessé ünnepünk, ha ma most újra elkötelezzük magunkat szent élettörvényednek, neved dicsőítésére, embertársaink javára. Kérünk, ezért küldd el Szentlelkedet, áldd meg közösségünket, istentiszteletünket, add nekünk minden áldásodat Krisztusért, megváltónkért. Őerette kérünk, hallgass meg bennünket. Ámen

Textus: Az irgalmasság és igazság ne hagyjanak el téged: kösd azokat a te nyakadra, ird be azokat a te szívednek táblájára (Példabeszédek könyve 3,3.)

Szeretett gyülekezet, kedves testvérek! Ünnepre és ünneplésre szólít fel bennünket a Példabeszédek felolvasott szép buzdítása az irgalmasságról és az igazságról, hogy miképpen kell azt az embernek a nyakába akasztania, a szívébe írnia. Irgalmasságról és igazságról szólva – ha az új fordítást idézzük: szeretetről és hűségről szólva – csakis ünnepre gyulladhat a szívünkben minden érzésünk, mert életünk legfontosabb, mindent meghatározó valóságairól van szó. Így voltak ezzel azok is, akik egykor ott, a jeruzsálemi templomban, húsvét előtt szemtanúi voltak annak, ahogyan Jézus megtisztítja a templomot. János evangélista inkább csak tömörítve írja le ezt, amit a többi három evangélista részletesebben mond el róla, de éppenséggel a dolog lényegét akarja elmondani. Megrendülve és csodálkozva álltak ott az esemény tanúi, s nyomban hozzáteszi az evangélista, hogy a tanítványok felidéztek a zoltáros-prófeta szavát Jézusra alkalmazva: a Te házad iránti féltő szeretet emészt engem! (Zsoltár 69,10) Ez mintegy magyarázata annak, hogy mi történt ott, amikor Jézus a jeruzsálemi templomban felborogatta a pénzváltó asztalokat, kiűzte az áldozatra készített állatokat, az ökröket, a juhokat, a galambokat. A másik három evangélista Jeremiás prófeta szavát idézi, aki több száz évvel korábban, még a régi templomban – a régi templom, aztán újra építették –, a híres templomi prédikációjában leleplezte a templomba járók magabiztosságát, hamis vallásosságát, és súlyos szavakat mondott kora gyermekei fölött (Jeremiás 7). Ezt is felidéztek, mert ez is a lényegbe talált.

Mégis, azt hiszem, amikor ünnepben vagyunk, éppen a Példabeszédeknek ez a buzdítása nagy erővel ide jön eléink, és éppenséggel az igazi istentiszteletre emlékeztet. Egy fiatalemberhez szól az ige tanácsként arra nézve, hogy miképpen nyerheti meg Isten áldását, miképp kaphat hosszú életet, miként részesedhet Isten gondviselő szeretetében, hogyan találhat önmagában, környezetében, családjában, nemzetségében, országában békét. Nos, ezek a bölcs tanácsok, intések nyilván ott forogtak Jézus idejében is az istentiszteleti életben.

Ha, mint most is nemzeti ünnepünkön is, hálaadásra, Isten dicsőítésre, magasztalásra gyülekezünk egybe és hálával emeljük fel szívünket, mert bennünket Isten megsegített, akkor azt is kérjük, hogy legyen így a jövőben is. S ha ez így van, akkor egészen mélyen eltalál bennünket a Példabeszédeknek a buzdítása. Ha valamikor, úgy éppen az ünnepben tanulhatjuk meg ezeknek a buzdításoknak az igazi titkát és a mélységét. És talán nem tévedünk el, ha azt mondjuk, hogy Jézusnak ez az aligha értelmezhető, botrányos cselekedete, a templom megtisztítása pontosan ezt célozta: az én Atyám az imádság háza – idézi a prófétát –, ne tegyétek kalmárság házává. Vagy, ahogy Máté és Lukács idézi: ti pedig latrok barlangjává tettétek azt!

Ehhez mi későiek, kétezer év múlva, nagy okosan hozzáfűzzük, és ezzel a lényegét eltévesztjük, hogy ez azért történt, mert Jézus nem tűrte,

hogy ott bent, a jeruzsálemi templomban bizniszeljenek a vallásoskodók. Igen, jöttek a zarándokok messze földről, az eurót be kellett váltani forintra, bocsánat: a római dénárt be kellett váltani zsidó pénzre, azon kellett megvenni az áldozati állatot, ez volna az egész ügyletelés magyarázata. Csakhát aztán tesszük hozzá mindentudóan, szépen, lassan kialakult a biznisz, ami afféle kellemetlen velejárója volt a szent áhítatnak. Miért csinálta ezt a «rendbontást» Jézus? Hogy ne bizniszeljen ott senki - adjuk meg rá a felelet.

De így fogjuk fel a dolgot, azt hiszem, eltévesztjük Jézus cselekedetének, a templom megtisztításának a lényegét. Jézus nem a templomot akarta megtisztítani, ha megtette, szimbolikus tett volt; a szívünket akarta megtisztítani. Jézus nem azokat a cselekményeket akarta kiűzni a templom előtéréből, amit évszázadok óta a régi törvény előírásához igazodva gyakoroltak, hanem azokat a kérdéseket akarta előtérbe helyezni, amiért az ember templomba megy, amiért fölfohászcodunk, amiért Isten elé állunk, amiért megcsendesedünk, amiért – mondjuk Kálvinnal – mi ma a szívünket égő hálaáldozatul felajánljuk, s amiért a régiak, a mózesi törvények előírásai szerint a galambot, a juhot, az ökröt ajánlották áldozatul. Ennek a fő oknak kell a központban állnia, annak kell az előtérbe kerülnie. És mos ebbe világít bele a Példabeszédek szava; még egyszer olvasom, a harmadik részből: «irgalmasság és az igazság ne hagyjanak el tégedet, kösd azokat a nyakadra, írd be azokat szíved táblájára!»

Azt mondja tehát Salamon a fiatalokat tanítva, hogy ezek legyenek mindig előttünk és velünk. Ismerős az a mozdulat, ahogy az ember a nyakába akaszt valamit, mondjuk egy nyakláncot. Nem tudom, így van-e még, de az 1980-as években sok cikket lehetett olvasni alakótelepi kulcsos gyerekekről. A szülők dolgoztak, a gyermek iskolában volt, aztán haza kellett neki mennie, s valahogy be kellett jutnia a házba: a nyakába akasztották a kulcsot. De sokan hordanak nyakláncot, azon pedig valamilyen szimbólumot. Sokszor megüt bennünket a mai nyugati világ, amikor például, Angliában esett, a politikai korrekt jegyében egy kórházban megtiltották a nővérnek, hogy hordja a nyakában a láncot a keresztet! Ha ez valami identitást, hozzátartozást jelöl, miért veszik el ezt tőle? Mintha a régi szó a Példabeszédek könyvében, hogy ezt *akaszd* a nyakadba, azt jelentené, hogy: ez legyen az identitásod. Vagy, gondolkodhatunk másképp is. Ez a kulcs, ott a nyakadban az, amivel ki tudod nyitni az ajtót a legfontosabb dolgokhoz. Meg ne feledkezzél róla, legyen mindig veled, el ne veszítsd, legyen mindig kéznél! És, továbbá, írd be szívednek tábláira. Itt újra Jeremiás prófétát kell idézzük, aki a nagy romlás közeledtén, a mély krízisben, a megoldhatatlannak tűnő helyzetekben azt a csodálatos jövendölést mondta, hogy eljön majd az idő, amikor nem tanítja az atya a fiát, a tanító a tanítványát,

hanem Isten kinek-kinek a szívébe írja be a Ő törvényét (Jeremiás 31). Nem kőtablákra lesz írva, nem papírra lesz kinyomtatva, nem paragrafus lesz, hanem – József Attilával szólva: “én vezérem belülről vezérel», - a szívembe lesz beírva a hűségnek, a szeretetnek, az irgalmasságnak a törvénye.

Nagy próbája a mi keresztyén életünknek az, amit a Példabeszédek tőlünk is kér. Kezdjük mindjárt az irgalmassággal. Így mondja: az irgalmasság el ne hagyjon téged. Akik az új fordítást nézik, meg fognak hökkenni, mert ott az irgalmasság helyett azt fogják olvasni, hogy a szeretet el ne hagyjon téged. Mondhatnánk, ezek szinonimák, összetartoznak, a szeretet egyik dimenziója az irgalmasság, s talán a szeretet többet jelöl, mint az irgalmasság, – de az irgalmasság mindig a szeretetből fakad, és az eredeti héber szó mind a két változatot megengedi, sőt, majd még fokozni is fogom, mert van ennek még egy harmadik fordítása is; és van, aki úgy alkalmazza. De hadd szóljak most az irgalmasságról és a szeretetről együtt, mint a mi nagy próbatételünkről. Ezt követelik tőlünk. Minden nap hallom, olvasom, tapasztalom, amikor jönnek nem-keresztyének, nem-hívők, és ezt előre közlik velem is sokszor, nyújtják maguk előtt a névkártyát amire nem a foglalkozásuk van odaírva, hanem az, hogy nem vagyok hívő, nem hiszek Istenben, nos, jönnek és így mutatkoznak be. Aztán nyomban elvárásokkal lépnek fel. Tőlünk, keresztyénektől, akik a szeretet vallásának a követői vagyunk, feltétlen szeretetet követelnek. A keresztyének szeretnek, mondják, úgy-e, hát ez a dolguk! Nos, ha erre tették a tétet, ebben járnak, ezt hirdetik, erre hivatkoznak, ha Istenről, mint szerető Atyáról beszélne, akkor csak tessék, tessék csak szeretni -, de feltétlenül! Még azokat is, akik irgamatlanok és szeretetlenek! A baj ott kezdődik, testvérek, hogy ezen mindennek a legteljesebb jóváhagyását értik! Tessék szeretni azt is, ami elfogadhatatlan, tessék szeretni azt is, aki nem rendes módon él, tessék szeretni azt a fajta felfogást is, ami szöges ellentéte a keresztyén értékrendnek, sőt, a szeretetnek magának - mert a keresztyének, ugye, feltétel nélkül szeretnek. És irgalmasság, feltétel nélkül! De hát fel kell tennünk a kérdést: hogy is van ez? Azt jelentené a Példabeszédek könyvének a szava is, hogy feltétel nélkül, mindenbe beletörődve, mindent elfogadva, minden mellé alázatosan odaállva, mindenre rábólintva, mindenre igent mondván...? Erről a szeretetről beszél a Példabeszédek könyve, ezt érti irgalmasságon? Idéznünk kell az itt szereplő eredeti szónak a harmadik jelentés-változatát is, mert csak ez tud bennünket ebben a mi nagy drámánkban - sőt krízisünkben - megsegíteni. Így is lehet fordítani, hogy: *a szövetségi hűség* el ne hagyjon téged. Arról a hűségről, arról a szeretetről, arról az irgalomról beszélünk itt, ahogyan Isten odahajol az elveszett emberhez és kimenti elveszettségéből. Ez mentő szeretet, ez megváltoztató szeretet, ez szabadító szeretet – megváltásra, új életre invitál.

És ebben a szeretetben nincs semmi szentimentalizmus, nincs ebben semmi az elfáradt és önmagát is unó és utáló ember önfeladásából, nincs ebben semmi abból, amivel Nietzsche, a német filozófus a 19. század végén csúfolta a keresztényeket, amikor azt mondta: a kereszténység, az számár-vallás; mindenre igent mondanak, i-a – németül ja –, ez egy számár-vallás! Nincs ebben semmi ebből a gúnyból, semmi az önmagunk megvetéséből, semmi a rabszolga-mentalitásból! Ellenkezőleg, ez változtató szeretet. És azt mondja a Példabeszédek könyve, hogy ez a változtató szeretet, ez a felemelő irgalmasság, a szövetei hűség ne hagyjon el téged. Ne hagyj el, akaszd a nyakadba, írd a szívedbe, mert Istentől tanulhatod meg egyedül ezt a fajta szeretetet. Aztán rögtön kiegészíti azzal, hogy ez a szeretet az igazság. Mi magyarok, amikor kimondjuk az igazság szót, mindig kettőt hallunk, ilyen a nyelvünk és én nem is tiltakozom ellene. Van ennek a szónak egy igen erős jogi értelme, ez a juss, a jog, ez az igazságosság, a méltányosság. Akik tanultak jogot vagy éppen bírónak tanultak vagy álltak bíró előtt, ismerik a latin szót: equitas. Elfogultság nélkül ítélni, igazságosan, mindenkinek megadni, ami jár. Ha valamit mérlegel a bíró, akkor ezt mérlegeli, hogy méltányosan, egyenlően ítéljen, mert Isten minden embert egyenlőnek teremtett.

De amikor kimondjuk ezt a szót, hogy igazság, akkor ezen azt is értjük, amivel leginkább a filozófusok szoktak foglalkozni: mi a valóság, mi a világ, és kicsoda ténylegesen az ember? Így halljuk János evangélista megjegyzését is, hogy Jézusnak volt szüksége arra, hogy valaki tanúskodjon neki arról, hogy mi van az emberben, mert Ő magától tudta, hogy mi lakozik az emberben. És ez is kell, hogy foglalkoztasson bennünket, mert nem úgy van, ahogy az egyetemi életben vannak departementek, tehát van egy jogi departament, ahol az ügyvédek, a bírók, a jogászok tanulnak, meg van egy filozófiai szakasz, ahol meg bölcselkednek arról, hogy mi a világ, kicsoda az ember, kicsoda az ember, hogy vannak a dolgok?! Ezek együvé tartoznak. Ezért nem is zavar engem a szó kettős jelentése, mert az adott helyzetből úgyszólván mindig kiteszik, hogy miről van szó. És új dimenzió nyílik, ha ehhez hozzávesszük, hogy a Károli fordításból olvasott kifejezést (hogy ti. «...az igazság el ne hagyjon) az új fordítás úgy adja vissza: hogy a *hűség* el ne hagyjon. És itt föltárul az eredeti szó mélysége: az ámen szóból képzik a bibliai nyelv ezt, hogy hűség. Értjük már, hogy miről beszél a Példabeszédek könyve. Úgy legyen, “ámen” - ez a megerősítő szó az imádságaink végén, ez a jóváhagyásnak, a megerősítésnek a szava, ez a szilárdságnak a szava. Arra utal, ami van, ami megmarad, ami múlhatatlanul megáll, amire rá lehet támaszkodni. És ugye, ez volna az igazság. Nem az az igazság, amit jussoltam magamnak, nem is az, amit a csalfa bíró csalárd ítélettel nekem így vagy úgy kimért, -hanem az, amire rá lehet támaszkodni. Más helyeken a zsoltáros Istentől azt mondja, hogy Isten az én köszik-

lám, Ő az én menedékem, szilárd talajra helyezte a lábamat, nem csúszom meg, nem merülök el a mocsárban, nem inog meg a léptem, – itt mindig ez a világ, mindig ez a dimenziója jelenik meg. Írd be a szívedbe azt, ami mindig megmarad, írd be azt, ami állandó.

Ha pedig ezt a kettőt együtt nézzük, akkor még nagyobb lesz a keresztyénységünk próbája. Az előbb arról beszéltem, hogy folyton provokálnak bennünket: tessék szeretni! Mi pedig zavarba jövünk, hogy kinek a nevében szeretünk mi és hogyan szeretünk mi, hogyan fogadunk el és hogyan ölelünk magunkhoz egy másik embert is, miért és milyen módon vagyunk irgalmasok, minden áron és minden módon? Hol van az a szilárd alap, amire ráállva, nem úszunk el, nem lesz belőlünk a szentimentalizmus paprikajancsija, nem leszünk számar keresztyének, akik, mindegy hogy kicsoda, csak jöjjön már valaki, mert szeretni akarnak! Nos, itt van, ez a szilárd isteni hűség, a dolgok igazi legmélyebb rendje, az alapok, amelyek meg nem inognak és megmaradnak. Nagy döntés erre ráállni!

A 85. zsolttár szép szava szerint még kiegészíti. Így szól a zsolttáros: «hadd halljam, mit szól az Úristen. Kétség nélkül békességet szól népének és kegyeltjeinek, hogy vissza ne térjenek a bolondságra. Bizonyára közel van szabadítása az Őt félőkhöz, hogy dicsőség lakozzék a mi földünkön. Irgalmasság és hűség összetalálkoznak, igazság és békesség csókolgatják egymást.» Irgalmasság és hűség összetalálkoznak. Nem két világról beszélünk, hogy hol az egyikben vagyunk, hol a másikban, hol irgalmasok vagyunk, mert szerető szívűek és odaadóak vagyunk, hol pedig igazságot akarunk, mert szilárd dolgokat akarunk, megmaradást akarunk, – és az egyikből a másikba esünk vagy órlódunk a kettő között! Nem. Ez a kettő, mondja a zsolttáros, találkozik. És mikor máskor, ha nem éppen az ünnepben érkezik el igazán szabadon a szívékhöz ennek a kettőnek a titokzatos és megtartó valósága!?

Legyen mostani ünnepünknek is az a módja, hogy miközben hálát adunk az ország megtartásáért és megköszönjük Istennek a kenyeret, miközben elébe állunk és dicsőítjük Őt, hogy jövendőre nézve is reménységet adott nekünk, miközben áthat bennünket Isten magasztalása, mert békében élhetünk (még békében élhetünk!), aközben megéljük, hogy a legigazabb és legtisztább az ünnepünk, ahogyan Jézus akarta. Ott, egykor Jeruzsálemben félresöpört az útból mindent, félresöpörte az áldozatul odakészített állatokat, fölborogatta és félresöpörte a pénzváltó asztalokat, – mert akkor régen csak úgy lehetett a templomba bemenni, hogy túl kellett esni ezeken az úgynevezett kellemetlen szükségszerűségeken. Amíg a pénzét be nem váltotta valaki, amíg az áldozati állatot meg nem vásárolta, nem volt miért bemennie. Jézus pedig azt akarja, hogy egyenes és gyors utunk legyen az Istenhez. Olyannyira, hogy majd húsvét után – tudjuk –, a feltámadás napján nemcsak feltámadott – megemlékezik erről János evangélista itt –, ha-

nem azt írja a Zsidókhoz írt levél, hogy a templom kárpitja is kettéhasadt, megnyílt az út a szentek szentjébe. Ez volt Jézus küldetésének, szolgálatának, közénk jöttének, testet öltésének az egyik legnagyobb célja, hogy minden, ami minket Istentől elválaszt, az eltávoztassék az útból, mert ami elválaszt Istentől, az kalmárkodás. Ami elválaszt Istentől, az hamis vallásoskodás, külsőség. Akaszd a nyakadba, írd a szívedbe! Akaszd a nyakadba Isten szövetségi hűségét, írd a szívedbe Isten megmaradó igazságát, akaszd a nyakadba Isten szeretetét és irgalmasságát, és írd be a szívedbe, mert akkor vagy Nála, akkor látod az Ő dicsőségét, és akkor igaz és méltó a hálaadás is. Igen, akkor igaz és méltó a hálaadás, ha újra elkötelezzük magunkat az irgalmasságnak és igazságnak, újra odaszánjuk magunkat szeretetre és hűségre, újra ráállunk arra a szilárd alapra, amit így nevezünk: igazság, és nemcsak szavunkkal, hanem egész életünkkel azt mondjuk rá: ámen. Ámen

Imádkozzunk!

Hálás a szívünk, mennyei Atyánk, szövetségi hűségedért, irgalmasságodért, végére mehetetlen szeretetedért. Álmélkodással csodálunk és magasztalunk Téged, ahogy Krisztusodat elküldted, hogy bennünket kiszabadíts bűnnek, halálnak fogságából, és átvigyél az Ő országába. Magasztalunk, ahogyan velünk szövetséget kötöttél, és Te hűséges vagy ebben a szövetségben, hogy ha mi hűtlenkedünk is, Te hűséges maradsz, Te önmagadat meg nem tagadod, irgalmassággal és szeretettel hordozol bennünket. Magasztalunk mennyei Atyánk, mert Te tanítasz bennünket igazság szerint élni, méltányosnak lenni, megadni kinek-kinek járandóságát, mi több, kiadni a magunkéból mindazt, amit Tőled kaptunk, mert sáfárságra kaptuk, mások élete építésére, növelésére. Köszönjük, hogy megmutatod nekünk a múlhatatlan valóságot, azt, ami örökkévaló, ami meg nem inog, hanem mindörökké megáll. Köszönjük, hogy bennünket is erre a kősziklára ráállítasz, megőrzöl és megtartasz. Most, amikor hálát adunk Neked országunkért, hálát adunk a megtartatásért, a bőségetért, a békességért, a jövő reményéért, elkötelezzük magunkat arra, hogy gyermekeideként dicsőségedet szolgáljuk itt, ezen a világon.

Könyörgünk a betegekértenyhíts bajaikon, gyógyítsd őket betegségeikből, áldd meg gyógyítóik kezét és hozd őket vissza e gyülekezet közösségébe, hogy velük együtt magasztaljuk gyógyító irgalmasságodat. Könyörgünk a gyászolókért, akiknek koporsók mellett kell megállniuk, vigasztald és erősítsd őket, kötözd be szívük sebéit és ébreszd bennük a feltámadás és az örök élet reményét. Könyörgünk e világ népeiért, különösen azokért az országokért, ahol háborúk dúlnak ma is. Adj békességet, Urunk, e földön. Könyörgünk az üldözött keresztyénekért, akiket sok országban, sokféle módon üldöznek, mert a nyakukba akasztották az irgalmasságot és szívükbe írták a hűséget, mert Krisztus

nevéről bizonyosságot tesznek és Őhöz ragaszkodnak. Őrizd meg és óvd meg életüket. És minket Urunk, akik békeességben élhetünk, késztesd és bátoríts arra, hogy nevednek hirdetői, dicsőségged magasztalói, szent országod munkálói legyünk. Krisztusért kérünk, hallgass meg bennünket. Ámen